

MOLIYAVIY HISOBOT HAQIDA TUSHUNCHA

Toshpo'latova Munisabonu Ibrohim qizi
Toshkent Moliya Instituti 1-kurs Magistranti

Moliyaviy hisobot – xo'jalik yurituvchi subyektlar tomonidan mahsulotlar sotish natijalari to'g'risidagi ma'lumotlar majmui bo'lib, u subyektning moliyaviy - xo'jalik faoliyatining holatini ma'lum davrga qiymat ko'rinishida aks etishidir. Moliyaviy hisobot axborotlari sotilganlar, ishlab chiqarish xarajatlari, xo'jalik mablag'lari va ularning tashkil topish manbalari, ishlarning moliyaviy natijalari, soliqqa tortish hamda dividendlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Garchi har bir moliyaviy hisobot alohida ko'rib chiqilsa-da, ularning barchasi bir-biriga bog'liqdir. Balansda ko'rilgan aktivlar va passivlarning o'zgarishi, shuningdek, foyda va zarar to'g'risidagi hisobotda ko'rilgan daromad va xarajatlarda aks ettiriladi, natijada kompaniya foydasi yoki zarariga olib keladi. Naqd pul oqimlari balansda ko'rsatilgan pul mablag'lari to'g'risida qo'shimcha ma'lumot beradi va ekvivalent bo'lmasa ham, daromadlar to'g'risidagi hisobotda ko'rsatilgan sof daromad bilan bog'liqdir. Hech qanday moliyaviy hisobot butun voqeani aytib bermaydi. Biroq, ular birlashganda investorlarga juda kuchli ma'lumotlarni taqdim etadilar. Bu oqilona sarmoya kiritish haqida gap ketganda investorlar uchun eng yaxshi vosita. Ular pul oqimini, daromadni va balansni hisobga olgan holda kompaniyaning sog'lig'i to'g'risida keng qamrovli hisobotlar. Shuningdek, biznes qayerdan naqd pul ishlab chiqarayotgani va bu naqd pul qayerga ketayotgani haqida ma'lumot beriladi.

Ular biznesning foydalimi yoki yo'qligini, bundan keyin ham foyda keltirishini va vaqt o'tishi bilan savdo hajmining pasayib borishi kabi katta muammolar paydo bo'ladimi-yo'qligini ko'rsatib beradi.

“Buxgalteriya hisobi to'g'risida”gi qonunning 16-moddasiga muvofiq moliyaviy hisobotga quyidagi ma'lumotlar kiritilishi lozim:

- investitsion qarorlar va kreditlash to'g'risidagi qarorlarni qabul qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar;
- sub'ektning kelajakdagi pul oqimlarini baholashda foydali bo'lgan ma'lumotlar;
- sub'ektga berilgan resurslar, majburiyatlar va ulardagi o'zgarishlar to'g'risidagi ma'lumotlar.

Yuqorida aytib o'tilgan ma'lumotlarga qo'shimcha ravishda, moliyaviy hisobotda batafsilroq ma'lumotlar ham mavjud. BHMA 1 ga muvofiq, moliyaviy hisobotda korxonaning mulki va resurslari to'g'risidagi quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak, bu foydalanuvchilarga pul oqimini baholashga yordam beradi:

- korxonada tasarrufidagi mol-mulk to'g'risida;
- kompaniyaning majburiyatlari to'g'risida;

korxonaning taqsimlanmagan daromadlari, korxonaning iqtisodiy imkoniyatlari va majburiyatlarining bir davrdan ikkinchisiga o'zgarishi to'g'risida; mablag'larning harakati to'g'risida.

Ushbu ma'lumotlar moliyaviy hisobot foydalanuvchilari uchun korxonaning dividendlar va foizlarni to'lash, shuningdek majburiyatlar bo'yicha to'lovlarni to'lash qobiliyatini baholashda foydalidir. Moliyaviy hisobotni shakllantirish qisqa vaqt ichida, hisobot davri operatsiyalari tugagandan so'ng amalga oshiriladi va kompaniyadan professional buxgalteriya bilimi va ko'nikmalaridan tashqari, qo'shimcha ma'lumotlarni (eslatmalar, tushuntirishlar) tuzish ketma-ketligiga rioya qilishni talab qiladi.

Yillik moliyaviy hisobot quyidagi shakllardan iborat bo'lishi kerak:

balans 1-shakl;

moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot 2-shakl;

pul oqimi to'g'risidagi hisobot 4-shakl; [4]

xususiy kapital bo'yicha hisobot 5-shakl;

eslatmalar, hisoblar va sharhlar.

Moliyaviy hisobotga izohlar muntazam ravishda tushuntirish yozuvlari shaklida joylashtiriladi. Izohlardagi ma'lumotlar taqdim etilgan moliyaviy hisobotning har bir tegishli bandi bilan ko'rsatilishi kerak. Moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va aniq hisob siyosati asosidagi ma'lumotlar moliyaviy hisobotga izohlardan oldin alohida hisobot shaklida taqdim etilishi kerak. [3] Moliyaviy hisobotga tushuntirish xatida talab qilinadigan minimal ma'lumotlar buxgalteriya hisobining har bir aniq shaklining "Oshkor etish" bo'limida keltirilgan. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 20.03.2003 yil 1226-son bilan ro'yxatga olingan moliyaviy hisobot shakllarini to'ldirish qoidalariga muvofiq, moliyaviy hisobot barcha mulk shakllariga mansub bo'lgan va yuridik shaxs hisoblangan korxonalar va tashkilotlar uchun majburiydir. O'zbekiston Respublikasi qonunlariga muvofiq (sug'urta tashkilotlari va banklar bundan mustasno), shuningdek iqtisodiyotni boshqarish yoki bevosita boshqaruvida bo'lgan mol-mulkka ega bo'lgan va ushbu aktivlar bo'yicha unchalik katta bo'lmagan majburiyatlar uchun javobgar bo'lgan, shuningdek soliq qonunchiligiga muvofiq soliq to'lovchi hisoblanadigan mustaqil balans va hisob raqami alohida bo'linmalarni nazarda tutadi. Yuridik shaxs maqomiga ega bo'lgan byudjet tashkilotlari moliya organlariga faqat 2-sonli hisobot - moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni taqdim etishlari kerak.

Yillik moliyaviy hisobot quyidagi shakllarda taqdim etiladi:

a) buxgalteriya balansi - 1-shakl;

b) moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot - No 2 shakl;

v) pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot - 4-son shakl;

d) kichik investitsiyalar bo'yicha hisobot - № 5 shakl;

Yarim yillik va choraklik moliyaviy hisobotlar quyidagi shakllarda taqdim etiladi:

- a) buxgalteriya balansi - 1-shakl;
- b) moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot - No 2 shakl;

Kichik korxonalar va mikrofirmalar faqat buxgalteriya balansini - 1-shaklni, hisobot berish to'g'risidagi hisobotni - 2-sonli hisobotni taqdim etadilar.

Yillik hisobotni qo'shimcha qo'llab-quvvatlash - hisobot yilida ishlab chiqarishning yakuniy natijalariga ta'sir ko'rsatgan materiallarni tavsiflovchi xat.[1]

Agar yil davomida balans o'zgartirilgan bo'lsa, o'zgarish sabablari boshqa xatda ko'rsatiladi. Shuningdek, u kelgusi yil uchun qabul qilingan hisob siyosatini ham o'z ichiga oladi.

O'zbekiston Respublikasi "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonunning 10-Axborotnomasi (O'zbekiston Oliy Majlisining Axborotnomasi, 200-son, 5-son)ning amal qilishi to'g'risidagi auditorlik xulosasining nusxasini taqdim etadilar. To'g'ridan-to'g'ri proaktiv tekshirish orqali soliq organlarini tekshirish natijalari bo'yicha 15 kun ichida tekshirish o'tkaziladi. Moliyaviy hisobot barcha zarur va nazarda tutilgan ko'rsatkichlarni o'z ichiga olishi kerak. Agar korxonada tegishli aktivlar, majburiyatlar yo'qligi sababli band (satr, ustun) to'ldirilmasa, ushbu band (satr, ustun) chizib tashlanadi.[2] Moliyaviy hisobotni tuzishda O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi qonuni, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi, buxgalteriya hisobi milliy standartlari, buxgalteriya hisobi va hisoboti masalalari bo'yicha boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlardan foydalanilishi lozim. Mustaqil balansga ajratilmagan korxonalar va tashkilotlarning barcha ma'lumotlari schyotlar ko'rsatkichlariga mos kelishi kerak. Hisobot davrining oxirgi kalendar kuni moliyaviy hisobotni tuzishda hisobot sanasi hisoblanadi. Hisobot yilida tugatilgan yoki qayta tashkil etilgan korxonalar yil boshidan tugatish (qayta tashkil etish) vaqtigacha bo'lgan davr uchun yillik moliyaviy hisobotning amaldagi shakllari bo'yicha hisobot taqdim etadi. Yangi tashkil etilgan korxonalar 1 oktyabrgacha mablag'lar va ularning manbalari to'g'risida moliyaviy hisobotda ro'yxatdan o'tgan oyning 1 kunidan boshlab hisobot yilining 31 dekabrigacha, hisobot yilining 1 oktyabridan keyin tashkil etilgan korxonalar esa - hisobot yilidan boshlab hisobot beradilar. davlat ro'yxatidan keyingi yilning 31 dekabrigacha (31 dekabr ham kiradi) ko'rsatish (ko'rsatilgan tartib tugatilayotgan (qayta tashkil etilgan) korxonalar va ularning alohida bo'linmalari negizida tashkil etilgan korxonalar nisbatan tatbiq etilmaydi).

Xulosa:

Moliyaviy hisobot blankalari rahbar va bosh buxgalter tomonidan imzolanadi, imzolar muhr bilan tasdiqlanadi.

Moliyaviy hisobotda hech qanday o'chirish yoki qayta yozish bo'lmasligi kerak. Xatolar tuzatilgan taqdirda tegishli qaydlar tuziladi, ular moliyaviy hisobotni imzolagan shaxslar tomonidan tasdiqlanadi va tuzatish sanasi ko'rsatiladi. Joriy va

o'tgan yilning hisobot ma'lumotlariga tuzatishlar (ular tasdiqlanganidan keyin) hisobot davri uchun tuzilgan hisobotda amalga oshiriladi, unda ma'lumotlarning buzilishi aniqlangan bo'lib, unda tuzatishlar hisobot davri (chorak) uchun ma'lumotlarga kiritiladi. , yil boshidan).Agar yillik moliyaviy hisobotni tekshirish paytida daromadlarni yashirish yoki bir-biriga bog'liq bo'lmagan xarajatlarni davr xarajatlariga (yoki muomala xarajatlariga) kiritish natijasida moliyaviy natijalarning past ko'rsatilishi aniqlansa, buxgalteriya hisobiga tuzatishlar kiritilmaydi. o'tgan yil uchun moliyaviy hisobotlar, lekin joriy yilda hisobot davrida aniqlangan o'tgan yillardagi foyda sifatida. aks ettirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Do'stmuratov R.D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi; / Darslik; Toshkent Yangiyul poligraf servis, 2007; 256 b.[1]
2. Sh.Ergasheva.; Бухгалтерский учет /.; Toshkent «Иқтисод-молия» - 2010.[2]
3. Ostanqulov., Buxgalteriya hisobi nazariyasi; / Darslik; Toshkent Iqtisod-Moliya, 2007.[3]
4. Э.Ф.Гадоев ва б. Бухгалтер учун амалий қўлланма, Тошкент – Норма – 2011.[4]